

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ
НАМНУКРАЇНИ»
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА
АКАДЕМІЯ»ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
КВНЗ «ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ,
ІНКЛЮЗИВНОЇ І
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ОСВІТИ**

20 жовтня 2022

Збірник наукових праць

Харків 2022

УДК: 376+37.04:316.61+37.091.3:613

А 43

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Бойчук Юрій Дмитрович**, д. п. н., професор, член кореспондент НАПН України, ректор ХНПУ імені Г.С. Сковороди;

Заступник головного редактора – **Бережна Світлана Вікторівна**, д. філософ. н., професор, проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності ХНПУ імені Г.С. Сковороди;

Члени редакційної колегії:

Бацилєва Ольга Валеріївна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Галій Алла Іванівна – кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Коваленко Вікторія Євгенівна – кандидат психологічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри спеціальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Комісова Тетяна Євгенівна – кандидат біологічних наук, доцент, професор кафедри, завідувач кафедри анатомії і фізіології людини імені Я.Р. Синельникова, координатор з наукової роботи факультету природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти

Микитюк Сергій Олександрович – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди,

Науменко Наталія Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

«Актуальні питання спеціальної, інклюзивної і здоров'язбережувальної освіти», (20 жовтня 2022 р.) / за загальною редакцією проф. Бойчука Ю. Д. – Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022.

У збірці представлено матеріали регіонального круглого столу метою якого було обговорення питань створення здоров'язбережувального і безпеко-орієнтованого освітнього середовища у закладах освіти в умовах військового стану, визначення шляхів збереження фізичного, психічного, соціального і духовного здоров'я дітей, підлітків та студентської молоді в умовах військового стану, досвіду здоров'язбережувальної роботи в закладах освіти в умовах військового стану; висвітлення технологій навчання, виховання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами в закладах спеціальної освіти та з інклюзивним навчанням в умовах військового стану.

Для фахівців у галузі спеціальної та інклюзивної освіти, викладачів, аспірантів і здобувачів закладів вищої освіти

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол № 11 від 16.11.2022 р.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

ЗМІСТ

<i>Андрусенко Л. Ю., Кришталь А. І.</i> Розвиток пізнавального інтересу до вивчення біології як складова створення здоров'язберігаючого середовища в умовах шкільної освіти.....	6
<i>Антоненко А.В.</i> Застосування ерготерапії для розвитку побутових навичок у дітей з інтелектуальними порушеннями аспекти формування духовного здоров'я студентської молоді	9
<i>Астахова М.С.</i> Безпечне освітнє середовище: профілактика дитячого травматизму в умовах воєнного стану	13
<i>Блінова Т. А.</i> Розвиток та практика інклюзивної освіти в закладах дошкільної освіти в Німеччині.....	18
<i>Бровченко А. К.</i> Проблеми самовизначення підлітків та юнацтва з порушеннями інтелекту в умовах воєнного стану.....	20
<i>Водоп'янова Ю.О.</i> Використання різновидів арт-терапії у практиці роботи з розвитку навичок соціальної взаємодії дітей із селективним мутизмом	23
<i>Гудзь А.В.</i> Особливості розвитку мовлення у дітей із розладами аутистичного спектру	27
<i>Гуріна Т.О.</i> Використання методики «діагностика розумового розвитку дітей раннього віку» для діагностики інтелектуальних порушень у дітей в системі раннього втручання.....	30
<i>Данілова Я.М.</i> Шляхи вдосконалення професійної компетенції керівників закладу освіти з інклюзивною формою навчання	35
<i>Дерман Н.В.</i> Відновлювальна робота з хворими на афазію	38
<i>Дорожко І.І.</i> Настільні ігри у процесі розвитку зв'язного мовлення у дітей молодшого шкільного віку зі ЗПР	43
<i>Друганова О.М.</i> Основні напрями і нетрадиційні методи корекційної роботи логопеда із сім'єю дитини із знім в умовах військового стану основні напрями і нетрадиційні методи корекційної роботи логопеда із сім'єю дитини із знім в умовах військового стану	45
<i>Єніфанова-Кожевнікова Т. В.</i> Особливості формування ігрової діяльності дошкільників з порушеннями інтелектуального розвитку ...	48
<i>Жданова К.О.</i> Значення дидактичних ігор у корекції мовлення дітей старшого дошкільного віку	53
<i>Журавель А. А.</i> Логопедичне дистанційне обстеження дітей п'яти-шестирічного віку	55
<i>Качан Т.С.</i> Методика визначення стану сформованості здоров'язберезувальних умінь та навичок учнів з інтелектуальними порушеннями	58
<i>Кобченко С. Р.</i> Труднощі комунікації дітей з інтелектуальними порушеннями в період воєнного часу	64

2. Гладченко І. В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання та виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (програма з ігрової діяльності, методичні рекомендації, дидактичні матеріали) / І. В. Гладченко. К. ; 2012. 112 с.

3. Гончаренко С.И. Український педагогічний словник.-К.:Либідь,1992. 315с.

4. Запорожець А., Ельконін Д. Психологія дітей дошкільного віку [пер. J. Shybut & S. Simon]. Кембридж, Массачусетс: МІТ PressЕнциклопедія, 1971. с. 231–242. site:ewikiuk.top

5. Куренкова А.В. Методичні особливості проведення сюжетно-рольової гри соціального спрямування зі старшими дошкільниками з інтелектуальними порушеннями. Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки. 2019. Вип. 14. С. 148-158.

Жданова К.О.

магістрант спеціальності «Спеціальна освіта»

Науковий керівник: Партола В.В.

Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди

ЗНАЧЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

На сьогоднішній день кількість дітей з порушеннями мовленевого розвитку неухильно зростає. Серед них значну частину становлять діти 5 – 6 років, які не опанували нормативні терміни звукової сторони мовлення. Маючи повноцінний слух і інтелект, вони, як правило, не готові до засвоєння шкільної програми через порушення мовленнєвої складової. Крім того, у більшість дітей з порушеннями мовлення відзначається недостатність перебігу психічних процесів, емоційна нестійкість. Практично у всіх дітей погано розвинена пам'ять, мислення, увага.

Для підвищення інтересу дітей до логопедичних занять, мобілізації усіх процесів дитини вчителі-логопеди часто використовують у своїй практиці ігри. Гра є провідною діяльністю дітей дошкільного віку. Використання ігрових методів, активізує мовлення та пізнавальні процеси дітей, інтерес.

Гра, як форма діяльності для дитини, сприяє гармонічному розвитку психічних процесів, інтелекту, особистих рис, що дуже важливо для дітей з недосконалим розвитком мовлення. Ряд досліджень підтверджує, що формування названих якостей за допомогою гри у дитини реалізується значно швидше та простіше, ніж при використанні тільки дидактичних прийомів виховання.

Одним з провідних засобів розвитку пізнавальних процесів, мовлення та мислення дитини займають дидактичні ігри. Дидактична гра – це гра, яка спрямована на формування у дітей потреби в знаннях, активного інтересу до того, що може стати їхнім новим джерелом удосконалення пізнавальних умінь і навичок [1].

Для вчителя-логопеда дидактична гра є одним із найважливіших засобів роботи над мовленням дитини з метою корекції її різноманітних мовленнєвих порушень [2]. Так, використання ігрових прийомів і вправ, надає можливості зробити процес корекції звуковимови цікавим для дитини, задіяти всі її аналізатори. У цю роботу включаються психічні процеси: мислення, пам'ять, сприйняття.

Залучення дидактичних ігор у заняття вчителя-логопеда робить корекційну максимально різноманітною, підтримує інтерес до корекційно-логопедичного заняття.

Дидактична гра має чітко визначену структуру. Одним з головних елементів якої є дидактичне завдання. Учитель-логопед сам визначає хід і дидактичне завдання гри.

До дидактичних ігор, що використовуються в корекційній роботі вчителя-логопеда, висуваються певні вимоги. Так, дидактичну гру потрібно підбирати індивідуально, відповідно до розумових здібностей та мовленнєвих можливостей дитини або групи дітей; визначати оптимальний час її проведення; готувати необхідний дидактичний матеріал; вивчати й осмислювати гру; продумувати методи і прийоми керівництва нею. При озвучуванні правил гри, налаштовувати дитину на дотримання цих правил. Під час проведення дидактичної гри необхідно контролювати мовлення дитини, виправляти помилки, вчити контролювати себе, залучати до мовленнєвої активності усіх дітей, якщо це групове заняття [5,6].

Через те, що дидактичні ігри короткочасні (5-10 хв.), важливо контролювати, щоб весь цей час у дитини не знижувалася розумова активність, не падав інтерес до поставленого завдання. Особливо важливо стежити за цим у групових іграх. Не можна допускати, щоб розв'язуванням завдання була зайнята одна дитина, а інші бездіяли. Звичайно, при такому проведенні гри діти швидко втомлюються від пасивного чекання. Інша картина спостерігається, якщо всі діти включені в розв'язування завдання.

У грі також потрібно враховувати індивідуальні особливості кожної дитини при виборі завдання, постановці запитання: одній давати завдання легше, іншій – складніше, одній варто поставити навідне запитання, а від іншої зажадати цілком самостійного рішення. Особливу увагу необхідно звертати на дітей боязких, сором'язливих: іноді така дитина знає правильну відповідь, але від боязкості не наважується відповісти, зняквовіло мовчить. Таким дітям потрібно допомагати перебороти сором'язливість, хвалити їх за найменший успіх, намагатися частіше викликати таку дитину, щоб привчити виступати перед іншими дітьми [7].

Література

1. О.С. Бескорса, Г.Ю. Павлович. Вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2016. – Випуск 1 (38)
2. В. П. Іванова, В.О. Малишевська «Дидактичні ігри в логопедичній роботі» Сучасні проблеми логопедії та реабілітації (14 квітня 2017 року, м. Суми)
3. Піроженко Т.О. Методика обстеження і координати зростання мовленнєвого розвитку дошкільника. *Практична психологія та соціальна робота*. 2001. №10. С. 14 – 18.
4. Золотоверх В. Ігротерапія як засіб подолання порушень у дітей з особливостями психофізичного розвитку. *Дефектологія*. 2004. №4. С. 18-22
5. Артесова Л. моделі структур дидактичної гри//Дошкільне виховання. №4. 2005. С.6-8
6. Богуш А. М. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку : Програма та методичні рекомендації. К. : ІЗІН. 1997. 112 с
7. Богуш А. М., Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи : навч. посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 304 с.